

Федір Медвідь

*кандидат філософських наук, професор кафедри політології
Міжрегіональної академії управління персоналом*

Алла Медвідь

*доцент, заст. завідувача кафедри української словесності і культури
Національного університету ДПС України*

**ДОХРИСТИЯНСЬКІ ВІРУВАННЯ
У «СЛОВІ О ПОЛКУ ІГОРЕВІМ»**

На основі аналізу «Слова о полку Ігоревім» розкрито дохристиянські вірування наших предків.

Ключові слова: дохристиянські вірування, язичництво, «Слово о полку Ігоревім».

«Слово о полку Ігоревім», видатна літературна пам'ятка Київської Русі, описує невдалий похід новгород-сіверського князя Ігоря Святославовича проти половців 1185 року. Разом з тим в цій емоційній і пристрасній пам'ятці, що не мала аналогів ні у візантійській, ні в європейській літературі, висловлені важливі політичні ідеї того часу, зокрема щодо об'єднання всіх земель для боротьби із зовнішніми ворогами.

Культура Київської Русі, яка сформувалася на основі місцевих традицій під впливом умов соціально-історичного буття й творчого переосмислення та засвоєння досягнень світової культури, що дало змогу розширити культурні обрії, змістовно збагатитися, але при цьому зберегти власну самобутність і не відірватися від живильного коріння рідної землі. Характерними рисами та особливостями розвитку культури Київської Русі, на думку дослідників, були: домінуючий вплив християнської релігії; запозичення та творче переосмислення візантійських традицій, знань та канонів; існування на Русі дохристиянського культурного середовища – підґрунтя для створення місцевої культури; піднесення культури, поява нових культурних явищ [1, с.86].

Язичництво («поганство») як термін для означення у християнському богослов'ї та частково в історичній літературі дохристиянських і нехристиянських вірувань охоплює передусім політеїстичні вірування, хоч до його змісту входять і віра в духів, фетишів, тотемів, душ, а також первісна магія і чаклунство. Язичницькі вірування і культ були історично більш ранніми формами релігійного практично-духовного входження людини у світ і стали підґрунтям для виникнення сучасних монотеїстичних, світових релігій. З прийняттям християнства на Русі чимало елементів давньослов'янського язичництва зрослися з ним, що привело до двовір'я. У видозміненому, почасти переосмисленому вигляді уявлення про місцевих богів-покровителів та залишки язичницької побутової обрядовості зберігаються і досі у православних віруваннях і культурі [7, с.734].

Дохристиянські вірування у «Слові...» виступають важливим пластом прадавньої культури наших предків – українського язичництва, національної віри нашого народу, що збережена в обрядах, звичаях, переказах, легендах, заповідях, міфах. У них кристалично відклалася національна історія народу, суспільний лад,

побут, звичаї та світосприйняття кордоцентричних і схильних до красномовства українців [14, с. 46].

З давніх дохристиянських часів, коли народ творив язичницькі мотиви у надтексті діалогу Людини із Космосом – у замовляннях, зокрема, для певного етапу людської думки «слово» і «діло» були ледве не синонімами. Первісне значення слова язичництво – «система первісних релігійних вірувань племені людей, пов'язаних спільним звичаєм та спільним походженням» [6, с. 246]. Воно походить від грецького, що означає «звичай», і має тлумачення – племінний, народний, язичницький. Слов'яни мали глибоку повагу до долі та вважали її оповіщенням найвищої волі. З цим поєднувалася й віра в могутність слова, яка мала для наших предків магічну силу. Слово таїло таємничу силу і мало в собі щось чародійне – і все це пізнати було високою мудрістю.

За його допомогою, вірили вони, можна домогтися щасливого полювання, викликати дощ, відвернути град, посуху, вберегти родину від зла і напастей, які підстерігали її. Слово надіялося великою силою, характеризувалося красномовними, пишними епітетами, на зразок «золоте слово», велемовність, хитромовність, красномовність, благомовлений, добромовлений [14, с. 205]. Ще до прийняття християнства слов'янські племена витворили свою багату міфологію, що базувалася на силі слова: міфи і легенди, колядки і щедрівки, віщування і замовляння.

Колядки та щедрівки належать до найдавніших народних жанрів... «То справді національний духовний набуток українського народу» [3, с. 629].

Язичницька релігія не тільки створювала обряди, а й стала підґрунтям для створення поетичних форм обрядового фольклору, одним з найстаріших видів якого є міфи. Вони були поширені і за часів Київської Русі, про що свідчать їх уривки у писемній та усній передачі. Заклинання і замовляння виникли з віри первісної людини в чарівну силу слова [11, с. 33]. У своєму язичницькому Олімпі мали вони і богинь поезії, музики, танців. Це – Вили, «за давньоукраїнськими легендами вони наділяють людей умінням гарно говорити, співати, грати на музичних інструментах, танцювати, складати пісні» [13, с. 16].

Іван Франко, відповідаючи на питання, чим же була первісна релігія, писав: «Нічим, як тільки почитанням природи, – котре на тім полягало, що первісний чоловік наділив цілу природу життям і чувствами, подібними до своїх власних». У язичництві людина все сприймає як таке, що перебуває у живому взаємозв'язку й активній взаємодії. Найвищою ідеєю українського язичництва є філософія вічного життя, обожнення природного начала Всесвіту, радість існування на землі. Культom цієї віри була єдність Землі і Неба, людинобогів та боголюдей, природи й людини, життя, смерті й безсмертя, добра й краси. Людина вперше усвідомлює себе в міфах.

Міф – по-давньогрецькому означає «слово», а також «мова», «бесіда», «казання», «розповідь». Міф – спосіб пізнання світу. У міфологічній свідомості макрокосм (природа) й мікркосм (людина) взаємопов'язані і становлять єдину систему світобачення, де світ пізнається через людину й навпаки [4, с. 5]. Українські міфи того періоду характерні тим, що вони надзвичайно природні, пов'язані з хліборобським та пастушим побутом наших предків. Міф близький до джерел словесного мистецтва, посідаючи значне місце в усній фольклорній традиції різних народів. З міфів виросли казки, казання, легенди. Міфологічні сюжети забарвлені

родинним побутом. Як писав Іван Нечуй-Левицький: «Ми не бачимо в народній фантазії охоти до негарних, неестетичних, велетенських міфічних образів, до тих величезних, страшних, головатих та рогатих богатирів зі страшними антинатуральними інстинктами, які любить німецька і великоруська міфологія» [12, с.5].

Характерною особливістю української міфології є пантеїзм, тобто філософсько-релігійне вчення, за яким Бог отожднюється з природою. Багатобожжя – основа віри наших предків. Вони обожнювали всі явища природи, небесні світила, дерева, річки. Крім головних богів українського пантеону, йшлося ще про багато різних духів та демонів. Вони належали до нижчих рівнів міфологічної системи. Якщо боги в ієрархії займали високе місце, як вияв духовної сили, то духи й демони пов'язані переважно з самою людиною, її тілом і життєвим простором. «Що нас так приваблює і хвилює в українських прадавніх міфах?... – Поетичне бачення світу. Це те, що ми втратили сьогодні. Вражає самотність і духовна велич богів дохристиянської доби. Це тому, що їх, богів, творили люди – самотні й духовно багаті в ті далекі часи» [9, с. 437].

Слов'яни свято вірили в магічну силу Слова, яке було здатне як на Добро, так і на Зло. За даними митрополита Іларіона, у них справіку побутовували численні обряди, пов'язані із словом – славлення, благословення, рота, божба, присяга, клятва. Саме словом слов'яни намагались привернути Щастя-Долю, Добро, давали урочисті обіцянки, порушення яких призводило (за віруваннями) до загибелі. Водночас люди вірили у замовляння, прокльони, закляття. Реалізовані у слові, вони могли спричинити лихо, нещастя ворогові. Поширеним мотивом багатьох українських казок є відкривання гори, скелі, потаємного ходу в Таємниче Царство за допомогою Слова. Причому, якщо герой забував порядок магічної фрази, скеля стояла непорушна. На думку вчених, це ще одне свідчення того незаперечного факту, що колись таємничі «знання заучувались напам'ять і слово в слово передавалися посвяченим, поки через багато років не були записані. Не припускалися ніякі відступи від тексту, не можна було змінити жодного слова, хоча істинний смисл сказаного не був зрозумілий мовцям...» [18,с.41].

Серед давніх слов'янських легенд викликає цікавість образ райського птаха з обличчям людини, який називався алконостом або сиріном. Образ цей вочевидь пов'язаний із грецьким міфом про Алкіона, перетвореного богами у птаха. Спів цього птаха був таким прекрасним, що той, хто чув його, забував про все на світі. У російських духовних віршах періоду середньовіччя йдеться про птахів сирін, які, спускаючись із раю на землю, зачаровували людей своїм співом. Образ чарівного птаха в різних модифікаціях типу жар-птиця, чудо-птах та інші є дуже популярним у східнослов'янській культурній традиції, зокрема українській та російській.

Інший слов'янський билинний герой – гусляр Садко – цікавий як талановитий співак, виконавець, гра якого принесла йому і громадське визнання, й особисте щастя. Його чарівний голос, майстерна гра полюбилися Морському цареві, що сприяло щасливому одруженню Садка з прекрасною Чернавою, принесло йому славу, багатство, повне задоволення життям. Вдячний Садко побудував у Новгороді пишні церкви, завдяки щасливій долі й імпровізаторському таланту.

Східнослов'янська міфологія звеличує образ епічного співця-поета Бояна, який відзначився багатьма видатними рисами талановитого оратора. Ґрунтовною є праця митрополита Іларіона (Івана Огієнка) «Дохристиянські вірування

українського народу», в якій детально описано язичницький світ наших предків. Важливо відзначити, що ця розповідь була відверто прихильною до язичництва, що само по собі кидало виклик існуючій у православ'ї традиції [17, с.5].

Це пояснюється, на наш погляд, бажанням Івана Огієнка, видатного церковного діяча й ученого, згармонізувати дуже потужні залишки прадавніх вірувань і обрядів, що залишилися в українській народній культурі, з православ'ям. Досі це поєднання відбувалося стихійно, всупереч церковним настановам. Історично-релігійне дослідження Івана Огієнка не було спрямоване проти такого поєднання, навпаки, воно немовби благословляло його, тому що завдяки йому українська православна церква набула національної своєрідності, що само по собі могло б стати колосальним чинником внутрішньої гармонізації українського суспільства, джерелом його духовної сили.

Видатна літературно-риторична пам'ятка Київської Русі «Слово о полку Ігоревім» упродовж двох століть захоплює дослідників української культури, бо цей твір – першоджерело про історичні події, в яких тісно переплітаються елементи книжні й народні, співіснують дві основні релігійні системи – язичництво і християнство. В другій половині XII століття, коли писалося «Слово», Київська Русь була вже не такою, як за часів Ярослава Мудрого або Володимира Мономаха. Егоїстичні змагання князів за землю приводили Київську Русь до жакхливої руїни: «І застогнав же, браття, Київ тугою, а Чернігів напастьми. Горе розлилося по Руській землі, печаль буйна пішла серед землі Руської» [16, с.371]. Народ не міг не зауважити тих значних та сумних перемін, які вже пройшли і які зробили їхню державу зовсім не схожою на стару Київську Русь: «О, стонати Руській землі, спом'янувши колишню годину й колишніх князів!» І як би було добре «того старого Володимира прикувати до гір київських» [16, с.383]. Але народ ще добре пам'ятав ті часи, коли їхня держава була єдиною, цілісною та займала чинне місце серед європейських держав. Була єдність – основа державної могутності держави, а тепер її не стало. М. Максимович пише: «В співця не сходить зі серця біль, ця образа його часу, він не може забути славу минулого часу, або, краще сказати, тільки в ній забувається. Тому він часто звертається до спогадів про колишніх князів, тому так часто в його Пісні звучить дзвін дідівської слави, так часто нагадує про неї своїм князям, вказує їм на золотий вітцівський престіл, журиться про їх усобиці, обурюється на них за те, що вони стали кувати крामолу і через те допустили половців до розорення Руської Землі» [8, с.72].

Темою для «Слова...» став похід чотирьох князів Сіверщини проти половців. Але незадовго до їхнього походу київський князь Святослав двічі розбив половців і забрав у полон їхнього князя Коб'яка. В тих походах не брали участі князі Сіверщини. Позаздривши славі Святослава, вони постановили самостійно виступити проти половців, що й зробили у 1185 році. М. Максимович визначає ідею «Слова...», котра відповідає історичній добі XII століття: любов до рідної землі та її слави, віра у взаємозв'язок людини з природою, тобто в гармонійне життя людини як дійсно розумної особи в навколишньому світі» [8, с.72]. Головна частина своєрідного «політичного маніфесту» вкладає автором у уста Великого князя Київського Святослава і подана у вигляді його «золотого слова» [15, с.27]. Надавши «золотому слову» пафосного звучання, автор «Слова...» перетворив його в перлину

ораторського мистецтва Київської Русі. Саме ця ораторська пам'ятка містить головну мету – заклик до об'єднання князів перед важкою навалою. «Золоте слово», мудрі літописи, які творилися на славі нашій землі, пастирське слово – взірці високої ораторської культури наших предків, так само як і дивовижно-прекрасні міфи різних народів усіх часів – невичерпна скарбниця культурної, риторичної загальнонародської спадщини. Народи творили тисячолітній національний золотослів, вбираючи й творчо використовуючи надбання попередніх епох, творячи ораторські перлини як свідчення глибоких етико-естетичних дум, поривань, мрій, надій у пам'яті слова Бояна – соловейка стародавнього часу.

Автор «Слова...» глибоко пройнявся патріотичним почуттям і вміло використав різноманітні художні засоби для утвердження ідеї державної єдності і незалежності Київської Русі. На доказ цього цікавою є думка М. Максимовича про світогляд народу Київської Русі. Говорячи про дохристиянських богів східних слов'ян як першонароджувачів нашого народу, дослідник вважає, що «така майже загальнонародна думка про високе походження людини глибока у своїй основі; а в цих колишніх богах у співця ж – лише праотця, для нас більше життя, ніж у богах Еллади; в цих онуків Даждбога і Велеса більше нашої поезії, ніж в улюбленців Аполлона, у вихованців муз Грацій: бо то відголоски колишніх живих вірувань нашого народу, з рідною мовою його, росли разом з ним, і пізніше залишалися як мрії юності, завжди для нас поетичної» [8, с.534].

За легендою, Боян – великий співець землі Руської – є онуком Волоса. Саме про це згадується в «Слові о полку Ігоревім». Таким чином, М. Максимович порушує питання історичної пам'яті народу, вираженої в міфології, фольклорі, письменстві, яке запозичувало образи з усної поезії. Проектуючи цю проблему на свою сучасність, учений в цьому зв'язку вбачає зв'язок поколінь народу, що ґрунтується на цій пам'яті. Виходячи з власних потреб, народ використовує попередні духовні цінності, пристосовуючи їх до нових умов [8, с. 534].

Досить багате використання міфічних образів у «Слові...» свідчить про використання поетом народної міфології та творче переосмислення їхніх значень у загальноприйнятому в той час методі використання спадщини попередніх віків. Починається «Слово о полку Ігоревім» своєрідним ліричним заспівом, у якому автор звертається до слухачів, радячись, як слід починати пісню про Ігорів похід. Він згадує про Бояна, славетного співця минулих часів, і вирішує вести свою розповідь правдиво, – «по билинам того часу», але й спираючись на спадщину Бояна:

«Починатися ж оцій пісні по билицях часу нашого,

а не за вимислом Бояна,

Боян – бо віщий,

Якщо кому хотів пісню творити,

То розтікався мислю по древу,

Сірим вовком по землі,

Сизим орлом під хмарами» [16,с.357].

Михайло Возняк зазначає, що «правдоподібно під впливом розвивається в «Слові...» ідея, що хід справ залежить від найвищих сил, які кермують світом, – віра в долю, в божий суд. Захоплений Бояном і його поетичною манерою, автор поеми перейняв у нього епічний світогляд, яким, пересякнене наскрізь «Слово про

похід Ігоря» [2, с.238]. Чудовий знавець народної поезії, автор «Слова...» щедро використовує язичницькі образи, джерела яких сягають давніх часів Київської Русі, оскільки «за стародавнім віруванням, боги – це родоначальники людей та явищ» [5, с.38]. Саме тому в «Слові...» представлені нам імена поганських богів: Дажбога, Хорса, Стрибога, Велеса. Співець Боян є онуком Велеса: «А чи так заспівати було б, віщий Бояне, Велесів внуче» [16, с.359]; а вітри – Стрибожі онуки: «Ось вітри, стрибожі внуки» [16, с.365]; Русичі — онуки сонячного бога Дажбога. Руська земля, хрещення якої відбулося наприкінці X століття, визначається як земля язичницького бога Трояна: «Встала обида в силах Даждбожого внука, ступила дівою на землю Трояна» [16, с.369]. Іван Огієнко зазначив, що «для вияснення української мітології дуже важливе «Слово о полку Ігореві» 1178-го року. У ньому вказуються чотири головні боги: Дажбог, Хорс, Волос і Стрибок, а також кілька малих божків: Див, Обида, Желя й ін.... А головне в «Слові» – спокійний дохристиянський фон і тон, помішаний з християнським, свідчить про ще не заснулу міцну поганську ідеологію» [10, с. 89].

У руслі народнопоетичних традицій оспівуються сили природи, широко використовуються мотиви давньої язичницької міфології, зокрема кілька разів згадується в поемі Сонце, його затемнення: «Затемнення як вісник нещастя бачимо у «Слові о полку Ігоревім», зазначає В. Войтович [3, с.186]. Виступаючи в похід,

*«Ігор глянув на світлеє сонце, й побачив
від нього тьмою всі свої вої прикриті» [16, с. 361].*

На основі стародавньої віри в силу слова й засновані наші закляття та замовляння. «В заклятті, – пише І. Огієнко, – звичайно висловлюється наше сильне побажання про щось і віра, що так станеться... Сам плач Ярославни в «Слові» 1187р. – це похоронне голосіння, сполучене з закляттям природних сил» [10, с.190–191]. До Сонця, Води і Вітру, як народних божеств, звертається по допомогу Ярославна у своєму плачі-молінні:

*«О Вітре, вітрило!
Чому, господине, так сильно вієш ти?...»
«О Дніпре Славутичу!
Прилелій, господине, мою ладу мені,
Щоб я не слала йому сліз на море рано».
«Світлеє і трисвітлеє сонце!
Всім тепле і красне єси!
Чому, господине, простерло гарячі промені свої
На лади воїнів...» [16, с. 385].*

У творі активну роль відіграє тваринний світ, вказуючи на поразку в поході:

*«Уже – бо біди його птаство по дубах пильнує,
Вовки жах наводять по яругах,
Орли клекотом на кості звірів зовуть,
Лисиці брешуть на черлені щити» [16, с.361].*

Як зазначає Іван Огієнко, «декотрі з дерев, особливо великого розміру, сильно поважалися ще з глибокої давнини. Такі дерева, як дуб, бук, липа вважалися надзвичайними, бо їх любили боги й жили на них. Почитання дуба загальновідоме» [10, с.52]. А деяка звірина може сильно шкодити людині, тому «лисяче брехання», як це у «Слові...», завжди віщує лихо. «Деякі птахи з глибокої давнини стали

лиховісними, напр. ворон чи ворона, а також галка, що можуть накаркати біду» [10, с.75], використані автором перед другою битвою з половцями «криваві зорі світ провіщають, чорнії тучі з моря ідуть, хочуть прикрити чотири сонця..., часто ворони кричали, а галки свою річ говорили...» [16, с. 363, 367].

Відчуття безмежності просторів рідної землі досягнуто в поемі через опис сходу сонця і зір вечорових, сяйва сонця, гудіння вітру, наростання дощових хмар, в яких тремтять сині блискавиці.

Як і в багатьох інших епізодах, у сцені втечі Ігоря з полону активну роль відіграє природа. Вона наче відгукується на мольбу Ярославни, всієї Руської землі й всемірно допомагає князю: Дон леліє Ігоря на хвилях, стеле йому зелену траву, одягає теплою імлою, стереже його гоголем на воді.

«Дятли стуком путь до ріки вказують,

Солові веселими піснями світ провіщають» [16, с. 389].

Шанування звірів розпочалося з глибокої давнини і досить швидко «постала велика персоніфікація їх». Саме у «Слові о полку Ігореві» вовк та сокіл виступають символами швидкості бігу. Князь Ігор «проскочив горностаєм в комиші, і білим гоголем на воду. На бистрого коня метнувся і скочив з нього сірим вовком... Полетів соколом під млою...» [16, с. 389]. У своїй праці «Дохристиянські вірування українського народу» Іван Огієнко зазначає, що «автор «Слова» не тільки згадує про своїх стародавніх богів – він вірить у закляття, в оборотництво, для якого все довкілля живе й бере уділ, як злий чи добрий дух. Він глибоко й істотно вірить у пророцтво свого довкілля, – у затьми, у крики пташині й звірині, у сні» [5, с. 37].

У текст пам'ятки вводяться і народні повір'я, зокрема «дуже сильно описаний сон Київського князя Святослава» [10, с. 227], в якому відображені давні уявлення і прикмети «і це дуже цінне джерело для дослідів наших снів у старовину» [10, с. 227]. Все це вказує на міцність язичницьких уявлень «Слова...», життєвість язичницької стихії серед народних мас і навіть у княжому середовищі.

Отже, епоха «Слова...» характеризується як час, коли на Русі утворилося двовір'я, своєрідне співіснування двох релігійних світоглядів народу, що й відображено в геніальній поемі давньоруської літератури. «Слово о полку Ігореві» належить до найдавніших джерел, в яких досить сильно та повно відображено дохристиянські (поганські) вірування українського народу.

1. Бойко О. Д. Історія України: Посібник. – К.: Академвидав, 2003. – 656 с.
2. Возняк М. С. Історія української літератури: У 2 книгах. – Вид. 2-ге, перероб. – Кн.1. – Львів: Світ, 1992. – 696 с.
3. Войтович В. Українська міфологія. – Вид. 2-ге, стереотип. – К.: Либідь, 2005. – 664 с.
4. Завадська В., Музиченко Я., Таланчук О., Шалак О. 100 найвідоміших образів української міфології. – К.: Орфей, 2002. – 448 с.
5. Іван Огієнко (митрополит Іларіон) Слово про Ігорів похід / Упоряд., авт. Передмови М. С. Тищик. – К.: Наша культура і наука, 2005. – 316 с.
6. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура: Курс лекцій. – Київ: ЦУЛ, 2002. – 508 с.
7. Лобовик Б. Язичництво // Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С.734.
8. Максимович М. А. История древней русской словесности: Книга первая // Собрание починений М. А. Максимовича. – К., 1880.

9. Медвідь А. М., Медвідь Ф. М. Формування духовності у студентів-юристів на заняттях з „Ораторського мистецтва” // Проблеми гуманізації навчання у вищому закладі: Матеріали других Ірпінських міжнародних науково-педагогічних читань. – Ч. 2. – Ірпін: Національна академія ДПС України, 2004. – С. 437–446.
10. Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу: Іст.-реліг. моногр. – К.: АТ «Обереги», 1992. – 424 с.
11. Мишанич О. В. Народна словесність найдавнішого часу і Київської Русі // Історія української літератури. – К., 1967. – Т. 1. – С. 33–47.
12. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. – К.: АТ Обереги, 1992. – 88 с.
13. Плачинда С. П. Словник давньоукраїнської міфології. – К.: Український письменник, 1933.
14. Сагач Г. М. Риторика: Навч. посібник для студентів серед. і вищ. навч. закладів. – Вид. 2-ге, перероб. і допов. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. – 568 с.
15. Салтовський О. І. Концепції української державності в історії вітчизняної політичної думки (від витоків до початку ХХ сторіччя). – К.: ПАРАПАН, 2002. – 396 с.
16. «Слово про похід Ігорів, Ігоря, сина Святослава, внука Олега» в книзі «Золоте слово»: Хрестоматія літератури України-Русі епохи Середньовіччя IX–XV століть. – Книга друга / Упорядн.: Василь Яременко, Оксана Сліпушко. – К.: Аконті, 2002. – 784 с.
17. Українські чари / Упоряд. О. М. Таланчук // В. П. Милорадович «Українські тайні знання і чари». – К.: Либідь, 1992. – 96 с.
18. Фурдуй Р. С., Швайдак Ю. М. Чарівність таємниці. – К., 1992. – 41 с.

SUMMARY

Fedir Medvid, Alla Medvid.

Till peasantry religion at the « The world about Igor”s regiment »

On the base of analyse « The world about Igor”s regiment » open till peasantry religion our ancestors.

Key Words: till peasantry religion, heathen, « The world about Igor”s regiment»

Роман Радович,

кандидат історичних наук,

*науковий співробітник відділу історичної етнології
Інституту народознавства НАН України*

ВХОДИНИ У НОВОЗБУДОВАНЕ ЖИТЛО (за матеріалами північно-західної Галичини та південно-західної Волині)

Розглянуто комплекс звичаїв, повір'їв та символічних дійств, пов'язаних із введенням в експлуатацію новозбудованого житла, які побутовали серед населення північно-західної Галичини та південно-західної Волині.

Ключові слова: хата, новосілля, звичаї, повір'я, обряди.

У системі традиційної обрядовості українців помітне місце займає комплекс звичаїв, повір'їв та символічних дійств, пов'язаних зі спорудженням нового житла (будівельна обрядовість). Завершальним етапом у цьому комплексі був урочистий